

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Nagy-Várad-utca 2127.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL. hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1080.</p>
--	--	--

Tartalom. Van még magyar ref. egyház! Dicsőfi József. — A vadházasságok kérdéséhez. M. F. — A bőjt és még valami. F. Varga Lajos. — Tárca. Virágyasárnap. Szabolcska Mihály. — Mikor született Méliusz s mikor ment Debreczenbe? Révész Kálmán. — Közügyeink. Állítsunk lelkesi segélyegyesületeket. Győri Lajos. — Tizedik ima-egyesülés. Czelder M. és Láng A. — Márczius 15-ike B.-Diószegen. M. J. — Egy és más stb. — Irodalom. — Különnfélék. — Szerk. posta.

Van még magyar ref. egyház!*)

Megadom a feleletet az általam felvetett kérdésre. Megadhatom, mert hangokat hallottunk, melyekben bátran és büszkén e felelet szolt. Tudtuk, hogy így lesz; Istené a dicsőség, hogy így lett!

De vajjon Spectatorral szemben mondhatom-é, hogy van még magyar ref. egyház!? Erre nézve meg kell tekintenünk észrevételeit, melyeket cikkemre (Debr. Prot. L. 7. sz.) a Sárosp. Lapok ez évi 10-ik számában tett. E nyilatkozat summája: „gyanúsítgatással nem érünk célzt; az argumentumokat argumentumokkal kell leküzdeni; nem kell attól felni, hogy az unitáriusokkal való vívódás megbénítja a társaság erejét . . .“ stb. stb. Mennyi jó tanács! El is fogadnám, sőt meg is köszönném, — bár egyetlen-eyet sem kértem belőlök, — csak azt látnám, hogy Sp. megtartotta volna közülök a legfőbbet: az argumentumokról szólót! Így kénytelen vagyok ahhoz tartani magam, mit az Ur Máté 23, 3.-ban ad elém!

Én gyanúsítottam Sp.-t, ez igaz; azzal nevezetesen, hogy ő nem sokat törődik felekezetével. Tennem kellett ezt a „Sárosp. Lapok“ 6-ik számában közzé tett cikkek nyomán, melyben erősen „latitudinárián“ húrokat pengett. E cikkeknek „nézzen utána“ Sp. s mindenki, ki el nem fogult s meggyőződik felőle, hogy gyanúsításom jó alapon történt!

*) D. J. családi körülményei miatt késett. Szerk.

Hát újabban adott nyilatkozatában eloszlatta-é Sp. gyanúmat? Ugy látszik, — el akarta. A „Sárosp. Lapok“ 10-dik számában már beszél a „ref. egyház ügyének igazságáról“, mely felől „ő teljes bizalommal meg van győződve“, s már csak annyit mond, hogy a modern theologusok csupán „valamit“ tagadnak abból, mit az orthodoxok állítanak, holott előbb (Sárosp. L. 6-ik sz.) fenhangon prédikálta, hogy „a modern theologia a legtöbb esetben negatióját hirdeti annak“, mit az orthodoxok ev. positiv prot. vallásnak neveznek. E szelidült nyilatkozatok, el kell ősmerni, csak oly embertől származhatnak, ki mégis érdeklődik „ref. egyháza“ iránt, a ki tehát akarva nem akarva igen feleletet adott az általam felvetett kérdésre. Azonban én előttem még ez érdeklődés is gyanús, miután Sp. egyszerűen a maga ügyét tünteti úgy fel, mint a ref. egyház ügyét s nem megfordítva, — pedig az a modern theologus, ki oly élesnek gondolja az ellentétet az orthodoxok és modernek között, hogy ez utóbbiakat előbb az unitáriusokkal (— erre vonatkozólag jegyeztem én meg, hogy az ilyen modernek azonosítják magukat az unitáriusokkal! —), újabban pedig a mohamedánokkal, katolikusokkal, buddhistákkal parallelizálja — nem igen lehet a ref. egyház ügyének hív képviselője!

Nekem, mint láttuk, szememre veti Sp., hogy nem argumentáltam ellene. Pedig cikkére adott válaszomban ugyan részletesen szoltam és érveltem e főtétele (hisz 163 sornyi elmefattatásában 70 sorban erről tárgyalt! v. ö. Sárosp. L. 6-ik sz.) ellen: „a theol. szakokban nincs felekezeti különbözőségeknek befolyása.“ S mit csinált újabban? Elejté e főtételt e nyilatkozattal: „nem azért nem félek én az unitáriusoktól, mert a theologiai szakokban nincs a felekezeti különbözőségeknek befolyása stb.“ Tagadhatlanul igen ügyes eljárás, mert ez által lerázta nyakáról érveim gondját! De mégis, ily könnyű szerrel

megszabadulni az érvektől talán nem igen fér össze Sp. e jó tanácsával: „az argumentumokat argumentumokkal kell leküzdeni“?!)

Azonban egy „érvekről“ megemlékeznek; azon megjegyzésemről nevezetesen, mely szerint úgy nyilatkoztam, hogy a történelmet felekezetiileg művelni „történelemszűz“ lehetetlen. Csakhogy szerinte ez argumentum „nem épen erős.“ Igaza van; én sem gyöngye, sem erős argumentumot fel nem hoztam, csupán egy megjegyzést tettem, mert úgy véltem, hogy semminemű argumentumra a komoly történetírás nem szorul! S megjegyzésemet most is fentartom: most is azt mondom, hogy a történelem meghamisításának dicstelen szerepére az unitáriusok közül nem fog vállalkozni senki, nem még a dogmatörténetben sem, mely szoros értelemben vett történeti tudomány. Ha azonban Sp. úgy van meggyőződve az unitáriusok felől (— nem hiszem, hogy ezek megköszönnek e felőlök táplált meggyőződést! —), hogy ők felekezetieskednek még a történelem mezején is, s e meggyőződésének áll, — akkor én is visszaveszem engedélyemet s azt mondom, hogy az unitáriusokat a történelmi szak művelésénél sem látom szívesen, és pedig nem azért, mert a megalakulandó társaság „protestáns“, hanem egyszerűen azért, mert „tudományos“.

Sp. rossz néven vette nekem, hogy a tudomány elveit nem respektálóknak a fenforgó „tudományos“ társaság kebeléből leendő kizárására utaltam. E nehezítés csak gyors ítélet szüleménye; hiszen tisztán áll előttem, hogy Sp. jól tudja, hogy a „tudományos“ munkálkodásnak körülírt szabályai vannak, melyeket a ki tiszteletben nem tart, az nem „leküzdésre“ méltó, hanem elutasítást, kitiltást érdemel. Ilyen pedig p. o. a történelmi szakban felekezetieskedni óhajtó kontár, kire én czéloztam.

„Legyőzésnek“, „leküzdésnek“ helye lesz közöttünk, kik mint „reformátusok“ egy és más dologra nézve eltérő tudományos felfogásnak hódolunk. Hogy aztán e „legyőzésről“ szó sem lehet azon modern theologusokkal szemben, kik nyíltan, tartózkodás nélkül az unitáriusok „mellé“ helyezik magokat már a megalakulandó „protestáns“ társaságba leendő felvételnél is, — ez előttünk bizonyos; azonban ez nem a mi hibánk, de nem is az ő „református voltuk“ dicsősége! S midőn bevalljuk, hogy nagyon könnyű nekik azzal dicsekedni, hogy „ők meg vannak arról győződve, hogy eszméik az unitáriusoknál bemenetelre találhatnak“, — ugyanakkor meg merjük kérdeni azt is, hogy vajjon felgondolták-é, hogy az „eszmék e bemenetelénél“ nem ők győznek, hanem azok, kiket „legyőzni“, „leküzdeni“ akartak?

És ha ez megtörténik is, mi még akkor is nyíltan hirdetjük, hogy van magyar ref. egyház! Tudjuk ugyan, hogy Dávid Ferencz szelleme kísért, — de

arról is meg vagyunk győződve, hogy a Méliusz Péteré sem aluszik!*)

Dicsőfi József.

A vadházasságok kérdéséhez.

II.

Az általam ekklatáns példál felhozott eset csak egy a sok közül. Lehetne ilyen számtalan elősorolni állításunk igazolására. Egyet azonban mégis felemlíték, hogy láthassa az olvasó közönség, miszerint csakugyan nem a lelkészi buzgóság-hiányban, de a közigazgatási közegek botránnyosan hanyag és lanyha eljárásában keresendő a legfőbb hiba! Az eset, mely jelenlegi lakóhelyemen történt, következő.

Az ősszel a partolási munkálatok alkalmával egy körösladányi illetőségű, róm. kath. vallású kubikos, ki nejét előbbeni lakhelyén hitetlenül elhagyta, összeállott községünkben egy ref. vallású, két törvénytelen gyermekkel bíró nővel. A nő épen az egyik harangozónak leánya volt, a kinek legelső cselekedete is az volt, hogy az öreg, beteges apát a háztól elűzte, mivel ez újabb erkölestelen viszonyát erősen szemére hányta. Az elűzött családfő tölem kért orvoslást. Én a bűnös nőt fel is hívtam s igyekeztem hatni elfásult lelkére; de biz' az makacsul így felelt: „hogy csak az Isten választja el őt emberétől!“ Azt hittem, hogy ez ügyben most már könnyebben boldogulhatok, mivel az apa maga is személyesen bepanaszolta siralmas helyzetét az előljáróságnak. Felkértem azért a községi bírót, hogy a kóborgó kubikost, mint a ki köztudomás szerint itt erkölestelen életet folytat, tolonczoltassa ki. Annyival inkább tegye pedig ezt, mert a község csendje és nyugalma zavartatik ittléte által, a mennyiben az ifjúság az összeállott vadházasságot minden este rendszeren „megharangozta.“ Megjegyzem különben, hogy a heves vérű ifjúságnak lett volna itt elég „megharangozni való“, a mennyiben községünkben az 1887-ik évben 48 szülött közt 11, mondd tizenegy volt a törvénytelen, kik mindnyájan u. n. vadházasságban élő pároktól származtak!

Mit tett az előljáróság ez ügyben? Azt, a mit igen sok tenni szokott, felszólította a kubikost, hogy takarodjék ki a községből. De biz' az nem ment sehova. S midőn a bírónak szemére vettem e tekintetben való gyenge magaviseletét, valaki feleselte a kubikost, hogy menjen haza Körös-Ladányba, s hozzon az ottani előljáróságtól erkölesi bizonyítványt s ennek alapján kérje itten a község kötelékébe való felvételét. Ugy is történt s hozott egy olyan szép erkölesi bizonyítványt, a melyet csak a világ legmorálisabb emberének lehetne kiállítani; s ennek alapján csakugyan kérelmezte itten a község kötelékébe való felvételét. Arra a képviselőtestületi gyűlésre, melyen ez

*) E czikkkel befejezzük már az ezen tárgy körül folytatott vitát. Felszólalásunk nagy port vert föl az egyházi lapirodalomban. S ezzel elértük azon egyik célunkat, hogy a fontos kérdésre fölhívjuk az érdeklődők figyelmét. Mi elmondtuk nyíltan, őszintén a magunk véleményét s hogy azzal nem egyedül állunk, biznyság arra több, közléről és távolról jött és kiadott czikkünk. A mérséklet határain senkit sem engedünk átlépni s innen van, hogy lapunkban, egyik-másik laptársunk kevésbé tárgyilagos czikkére épen nem is reflektáltunk. Ha valahol, épen az ilyen kérdés tárgyalásánál van komoly, férfias higgadtságra szükség. Az vessen ránk követ, a miért mi e tárgyat fölszínre hoztuk, a ki a vélemény-nyilvánítás szabadságának ellensége. Szerk.

ügy tárgyalatott, elmentem s felkértem a tagokat, hogy tagadják meg a felvételt. És, dicséretére legyen mondva a képviselőknek, indignációjával útasították vissza a bűnös kóborgó kívánságát s útasítva lett az előljáróság, hogy most már „24 óra lefolyása alatt tolonczoltassa ki ez embert a községből.“ De az itt lakik még most is, és csak a hajszála sem görbült meg azóta! És vajjon miért nem . . . ? Azért, mert itt is, mint majdnem mindenütt, a hol bünt kell fedezni és takargatni, közhívatlanok játszik bele a dologba, ki a képviselőtestületi gyűlés háta megett azt a tanácsot adta a bírónak, hogy: „nem lehet kitolonczoltatni a csavargó kubikost, mert az illetősége helyéről igen szép bizonyítványt hozott magával!“ A bíró legáltalább ezzel védte magát előttem, midőn figyelmeztettem személyesen a képviselőtestületi gyűlés határozatának végrehajtására.

Ilyen elszomorító kijátszásra természetesen nem voltam elkészülve s a járási szolgabíróhoz fordultam a képviselőtestületi gyűlés határozatának foganatosítása végett. Ugyanezen alkalommal, minthogy a kubikos azt mondta az előljáróságnak, hogy ha kitolonczolják, akkor is visszajön lakni a községbé, még pedig eselédi minőségben, hogy ennek is jólöre útját vágjam, írtam azon járási szolgabírósághoz, a melyhez K.-Ladány tartozik s felkértem, hogy ennek az embernek, ha megjelenik, ne adjanak eselédkönyvet, miután avval csakis bűnös életmódját akarja itten fedezni s egyúttal felkértem a szolgabíróságot arra is, hogy a k.-ladányi előljáróságnak ajánlja figyelmébe, hogy az erkölcsi bizonyítványoknak jövőben kiállítására körül nagyobb lelkiismeretességgel járjon el!

Mi lesz majd ez ügy végkimenetele . . . ? Előre nem tudhatom. Annyi bizonyos, hogy attól a szolgabírói hívataltól, a melyhez a kitolonczoltatás foganatosítása végett fordultam, első hivatalos megkeresésemre egy hang válasz sem érkezett, sem pedig semmi intézkedés nem tétetett. Megsürgettem azért a dolgot még egy második átiratomban is. Hogy vajjon jön-e válasz és ha igen, milyen értelmű lesz a válasz . . . ? Majd erről szólok valószínűleg később egy másik cikkemben. Annyi bizonyos, hogy ez az ügy nemcsak engemet, hanem sok más lelkészársat is közelebről érdekelt. De érdekelheti az a laikus embert is, ha a közérkölesiség iránt érzékkel viseltetik.

Végül szabad legyen még egyet itt megjegyezni. Fonnak intézkedése az a törvényhozásnak, hogy míg nekünk lelkészeknek minden olyan bizonyítványt alá kell írunk és meghitelesítnünk, a melyben arról van szó, hogy az állampolgárok egy-némelyikén az adó, kórházi költség stb. be nem hajtható, de az erkölcsi bizonyítványokat aláírni az erkölcsiség legeminensebb örének, a lelkipásztornak nem szükséges. Természetesen jobban érdekli s közelebről is érinti az államot az adó ügye, mint tagjainak közmoralitása. Pedig örökigazság marad a nagy író szava: „Mindenn államnak talpköve a tiszta erkölcs, mely ha megvész, Róma ledől s rabigába görnyed!“

M. F.

A bójt és még valami.

Mottó: „A lélek mindeneket vizsgál, még az Istennek mélységeit is.“
I. Kor. II. 10.

Tetszett nekem a Dombi czikke a „Bójt“-ról. Ő — gondolá — magyar református pap, hát joga van hozzá, hogy kellő

szelidséggel és kíméléssel kifejezést adjon évszázadok óta érvényben levő vallásos intézkedésre vonatkozó egyéni nézetének. Nagyon helyesen!

„Ecclesia semper reformari debet.“ Persze nem lóhalálából, tüskön-bokron keresztül rohanva. Hanem igenis kellő útegyenetés, eszmeápolás mellett, hogy a gyümölcs, mit leszakítani óhajtunk, fokozatos érlelődés után hulljon önkbe, mint teljesen ép és egészséges productum, a mely senkinek se árthasson meg.

Vagyok annyira orthodox, a mennyire azt szentkönyvünk, és annyira modern, a mennyire azt a tisztán gondolkodó ész kívánja. Különb is egész vallásos mivoltomat e kettős pályára regulázza. Követem az elsőt, meddig az utóbbi meg nem hátráltat; engedek az utólsónak, míg az előbbeni megálljt nem parancsol. S hogy va k o n nem hódolok egyiknek sem: tanúm rá kis bíróm. Szeretem a derült, köd nélküli tájat, hol lelkem kibontott szárnyakkal szabadon röpködhet át egész a mennyég szelid mezejére . . . Ki nem érez velem: ám dobáljon követ!

Ez ad bátorságot, hegy a fölvetett „bójti“ témához hozzá szóljak és még valamit mondjak.

Néhány évvel ezelőtt, ép a bójti napok évadján, volt már szerencsém e lapokban jelezhetni fölfogásomat a bójtról — általában. Most sem mondhatok mást, mint akkor. Ha jól emlékszem, oda concludáltam, hogy: bármily mesterien illesztette is be a római kúria, egyháza évkörébe a bójti napokat: lehetetlen azt az egész rendelkezést illusoriusnak nem tartanunk — a mi álláspontunkról. Első és nem megvetendő okunk igen-igen természetes. Minek a bójtot rendelni, holott a föld népének egy jó nagy része különben is kényszerbójt alatt nyögi át életét, — a kik pedig gazdagon terített asztalnál drága étkek közt válogathatnak, könnyen, minden aggályoskodás nélkül abszolválják magokat az „elhordozhatlan iga“ hordozása alól?! És ha még rendelve volna magától Idvezítő Urunktól! De nincs és nem is volt. S ez épen legfőbb döntő okunk a bójt elbirálásánál.

Igen, de ő maga bójtot, bójtöltek tanítványai. Nos és ki nem fog ma hasonló viszonyok közt bójtöltni közülünk? Azaz: hol van egy-egy magasabb rendeltetéssel fölruházott, nemes lélektől impregnált halandó, a ki élete, életműködése legfontosabb lépéseit vígan lakmározva kívánja megtenni?! Pedig tudja, hogy „nem fertőzteti meg az embert, a mi a száján megyen bé, hanem a mi kijön a száján, az fertőzteti meg az embert.“ Máté XV. 11. És az efféle bójt kánikulában épúgy előkövetkezhettek, mint a római egyháztól terminált időszakaszban.

Mi ezt tudjuk. És mégis — föl kell sóhajtanom Dombival — vannak nekünk bójti predikációink, van bójti úrvacsoránk!! Az előbbienekre nézve kizárólag és határozottan magunkat, lelkészeket kárhoztatom. Hogy mi még mindezideig nem bíránk menekülni a római hagyományos befolyás alól, hogy a mikor Zajzárovics Nep. János Mária jézsuita páter elkezd bójti predikációja cyklusát dörgegni a szt. Ferenczrendiek, vagy tudom is én, kiknek a templomában: hát mi is menten előszedjük a mestergerendáról az egy év óta békén szunyadozó bójtieket és beszélünk testi és lelki, anyagi és szellemi bójtról, holott a bójtnak enemű definícióit soha meg nem emészti a mi jórészt korlátolt viszonyok közt élő hallgatóságunk.

Ugy tartom hát, hogy egyáltalán reflektálnunk sem kellene a bójtnak ama folyton Róma felé integető rendszeres meg-

megújulására; azért végkép nem maradunk théma nélkül, melynek fejtegetése mellett igaz keresztyénekhez illő módon vándorolhatunk a szenvedések nagy napja felé.

De igen, hát a böjti úrvacsora? No, ezzel bizony mi fungens lelkészek nem számolhatunk le oly könnyen, mint az előbbiekkel. Régi, évszázados rendelkezésén nyugoszik egyházunknak — legalább itt Tiszántúl — a böjti úrvacsora. Annak kiszolgáltatására mi egyenként és összesen elkötelezve vagyunk. Ez elköteleztetés alól egyházunk egyeteme oldhat föl csupán. Bezzeg a!

Kényes kérdés ám ez, oda vetve egy zsinatoló szent gyűlés asztalára! Mert ott rögtön dogmatikai kérdéssé fűjják föl. De már ezt csakugyan nem szeretném megérni. Pedig a dogma érintése nélkül is megoldható volna ez a kérdés: legyen-e böjti úrvacsoraosztás, vagy nem? Lám, dunamelléki véreink — ha jól tudom — nem ismerik a böjti úrvacsorát, sőt — és ez az az: és még valami — az újkenyér és borféle megkülönböztetést sem ismerik, nem az adventit. Az ősz beálltával az összes évi adomány elvételeért rebegő hálaáldozat oltárul terítik föl a váltás asztalát. És ez, — úgy tudom, — sokunknak jobban tetszik, mint az a tiszántúli rendelkezés, hogy, a hol a vidék szőlőtermelő, új borra, a hol nem szőlőtermelő, adventre osztassék a szentvacsora. A dunamelléki őszi úrvacsorálási módot ajánlani a miénk mellett, szópazarlás volna és semmi más.

Egyáltalán én úgy vagyok vele, hogy sokkal inkább óhajtanám a Kálvin által gyakorolt minden vasárnapi úrvacsorázást, mert logikusabb, — mint a fennálló gyakorlat szerinti hat ízbenit. De hiszen ez szintoly kegyes óhajítás csupán, mint a böjti úrvacsora egyetemes eltörlése. Pedig állítva mondom, hogy nem ketten tápláljuk ez óhajítást. Hanem ha nincs is rövid időn kilátás, hogy a böjti úrvacsora „az egyháztörténelem emlékeit“ gazdagítsa: van egy mód, a mely egészen tisztességes és mindenkép ajánlatos a böjti színezet eltávolítására.

Ha lemondunk a böjti predikációk gyártásáról a legkönnyebben elkerülhetünk minden vonatkozást minden böjtfélére a téli úrvacsorázásnál. Azaz: legyen az egyesegyedül az, (a mi voltaképp, t. i.) Idvezítőnk halálának emlékezetére, megtérésünk és bűneink bocsánatának bizonyosságára kiszolgáltatott szentvacsora. Punktum, semmi több. A böjtön hadd osztkozzanak többi ker. testvéreink. Ha nekik az csakugyan szent örökségük. Én nem tartom a miénknek olyan móddal és olyan érzellemmel, mint ők a magokénak vallják. Nincs is okunk tőlük irigyelni. Isten ments!

F. Varga Lajos.

T á r c z a.

Virágvasárnap.

1.

Mikép' fogadjunk kétszínű nap?
Te diadalkapu: a sírba!
Derült álarca a halálnak...
Verem, virágokkal borítva.
Vaj' nyilhat-e öröme ajkunk?
Vagy jobb: bánkódva elsiratnunk?

2.

Szent város, ünneplő ruhádat,
Kár, kár a porba leterítned.

— Nem félsz-e az Isten — fiának,
Leplezetlen mutatni szíved?
... Szedetlen lombjaikkal a fák,
A Golgothát jobban takarnák!...

3.

Választott nép, te népek népe,
Végső napod mért hogy nem ez lett?
Ha ezzel szállsz a semmiségbe:
Örök dicsőség zeng nevednek!...
Szíved így, pillanatnyi lázba:
Ah csak magát, magát gyalazza!

4.

Jézus, ki jössz az Ur nevébe',
Jövel, szállj szívünk' templomába,
S ha szennyes, kűfár érzésre,
Találnál ennek pitvarába':
— Míg ajkainkon szent örömdal, —
Verd azt ki igaz ostoroddal!

Szabolcska Mihály.

Mikor született Méliusz s mikor ment Debreczenbe?

(Vége.)

Azon kérdésre, hogy mikor ment Méliusz Debreczenbe, épen az ő egyik művében*) ezt a feleletet találjuk: „Enyingi Török János vón engem kegyelmesen az ő oltalma alá, anno 1558., mindazóta isten engem itt Debreczenben tartott.“ Teljes hitelű adat lenne ez így magában, ha egy másik, szintén teljes hitelű adat némileg ellent nem mondana. Ez pedig a Türk Dániel naplója**), melyben 1557. december 30. alatt a következő feljegyzés van: „Ego (t. i. Türk), Martinus Lanus et Paulus Horher cum domino Silvestro, quem ex Dobreon vocavit plebanus, egimus, ut apud nos esset subpraedicator... Verum rustica et improba reluctatione restitit Melas aliquandiu vera niger. Tandem conclusum, eo etiam invito debet advenire ad purificationes.“ E teljesen hiteles, bár a tulajdonneveket kissé elferdítve adó feljegyzésből bizonyos, hogy Türk (ki akkor löcsei bíró volt) két társával együtt Debreczenben járt, hogy a löcsei lutherán első pap (ez értendő a plebanus alatt) által kijelölt Silvestert löcsei subpraedicatornak meghívja. A megegyezés Méliusz kemény és hosszas ellenzése daczára (ki nem akarta Silvestert Debreczenből elbocsátani), végre sikerült s Silvester, akár tetszik Méliusznak, akár nem, 1558. gyertyaszentelőre (febr. 2.) már Löcsén tartozik lenni. S csakugyan, szintén Türk naplójából olvashatjuk, hogy Silvester 1558. márczius 10-én már mint löcsei pap két elítélt tolvaj körül lelkészi szolgálatot teljesített.

Ez adatokból Szilády Áron (Régi magyar költők tára II. 437.) azt következteti, hogy „Méliusz már 1557-ben Debreczenben volt.“

Zoványi a Méliusz és Türk adatait azon felvétellel pró-

*) Az egész szentírásból való igaz tudomány. Debreczen 1570.

**) Ismertette Fabó András: Századok. 1871. 12—30.

bálja összegezgetni, hogy a Türk idézett pontjának dátuma: „1557. december 30.“ azon napot jelenti, melyen a küldöttség Lőcséről elindult; és így csak 1558-ban érhettek Debreczenbe, a mikor már Méliusz, saját nyilatkozata szerint, szintén ott volt. Zoványi okoskodása azonban nagyon könnyen megdönthető a következő okok miatt:

1. Lehetetlen, hogy a lőcsei bíró és társai, kik bizonyára szintén tekintélyes emberek, sőt előjárók voltak, épen újév előtt két nappal, tél közepén induljanak messze útra s épen újesztendőre, a tisztújítás szokásos idejében hagyják el városukat.

2. Ha Z. felvételét elfogadjuk, a küldöttség elindulása és Silvester Lőcsére érkezése (decz. 30.—febr. 2.) közé épen 35 nap esik. Vajjon kitelik-e e 35 napból, az akkori viszonyok között:

a lőcseiek debreczeni útja;

a Silvesterrel folytatott s Méliusz által akadályozott hosszúságú alkudozás;

a lőcseiek visszaútazása;

Silvesternek, családjával és minden podgyászával Lőcsére költözése?!

3. Türk feljegyzésében az „advenir“ szó nyilván azt jelenti, hogy ő e feljegyzés írásakor Lőcsén volt, mert különben más kifejezést kellett volna használnia.*) Már ha Lőcsén írta a kérdéses sorokat, lehetetlen, hogy az azok előtt álló dátum ne a feljegyzés idejét jelentené; mert különben határozottan kifejezte volna, hogy a jelzett időpont alatt az elindulás napját kell érteni.

Mindezek alapján magam sem tudok mást kiolvasni Türk feljegyzéséből, mint azt, hogy ő és társai 1557. december 30-án már visszaérkeztek debreczeni útjukból és így: Méliusznak már 1557-ben Debreczenben kellett lenni.

De hát akkor mit mondjunk a Méliusz saját nyilatkozatára? Tagadhatatlan ugyan, hogy életadatainknak magunk vagyunk a leghitelesebb forrásai; de azért nem történhetik meg bárkivel is közülünk, hogy élete egyik vagy másik eseményének meghatározásánál egy vagy két évet is téveszt?! Nem tévedhetett-e ugyanígy Méliusz is; vagy ha nem tévedt: nem csúszhatott-e az évszámba sajtóhiba? Szerintem vagy egyiknek, vagy másinak kellett történni s így Méliusz saját nyilatkozatát nem tarthatjuk elegendőnek arra nézve, hogy a Türk naplójának minden kétségen és tévesztésen felül álló adatait megdönthesse.

A Méliusz születésére és Debreczenbe érkezésére vonatkozó összes ismert adatokat igyekeztem teljes elfogulatlansággal és pontossággal megbírálni és összevetni. Ha talán itt-ott csekélységnek látszó körülményekre is kiterjeszkedtem, a dolog természete hozta magával. Egyáltalában nem vagyok magamról oly nagy véleménynyel, mintha a vitatott pontokra nézve én mondtam volna el az utolsó szót; de annyit, hiszem, sikerült kimutatnom, hogy Zoványi azon nézetei, melyeket Méliusz születési évét és Debreczenbe menetelét illetően, különben jeles tanulmányában, kifejtett: a Révész Imre és Szilády Áron e tárgyban nyilvánított véleményét megdönteni egyáltalában nem voltak képesek.

Révész Kálmán.

*) Hasonlatosképen én is, mivel nem Debreczenben írom e sorokat, így szólok: „mikor ment M. Debreczenbe?“ Ha Debreczenben volnék, így mondanám: „mikor jött M. Debreczenbe?“

Közügyeink.

Állítsunk lelkési segélyegyesületeket!

(Folytatás.)

Ime itt a tervezet, melyet én több temetkezési egyletnek és a heves-nagy-kunsági ev. ref. egyházmegye gyámintézetének alapszabályaiból kombináltam. Tudom, hogy nem tökéletes az és hogy javításokra vár; de hiszen épen azt kérem szíves olvasóimtól, hogy tegyék e tervezetet eszmecsere tárgyává és segítsenek létrehozni e nemes célú intézetet. Én szívesen feladom minden egyes tételét, — csak az eszmét nem, — ha szabatosabbal, czélszerűbbel pótolják! Egymásért — magunknak!

Mint a tervezetből látható, ezen lelkési segélyegyesület nem egyéb egy egyházi felügyelet alá helyezett, nagyobb terhű, de nagyobb segélyt nyújtó temetkezési egyletnél; mint a hogy legnagyobb része csakugyan a temetkezési egyletek alapszabályaiból vétetett, vagy azok alapján készült. A kezelés, felügyelet kérdéseinél a heves-nagy-kunsági egyházmegye gyámintézetének alapszabályát tartottam szem előtt; a mik ezekben nem találtak alapot: azok az enyéim, s bevallom, azokat tartom leggyengébbeknek. Azonban ideje, hogy tárgyamra térjek.

Én egyházhatósági felügyelet alá helyezendőnek gondolom segélyegyesületeinket, mert csak így lehet — szerintem — elérni, hogy azok ne részvényekre alapíttassanak, hanem egy-egy erkölcsi személy, még pedig olyan, melynek alapköve a morál, nyujtsa a biztosítékot a rossz hiszemű gründolás gyanúja ellen. És azon meggyőződésben vagyok, hogy az egyházkerületek és egyházmegyék — papságuk anyagi helyzetének javítása érdekében — készséggel veszik szárnyaik alá e nemes törekvésű egyesületeket, melyeknek célja: takarékos sagra ösztönzés, mert minden befizetett 2 frunkat családunknak takarítjuk meg; előnyös tőke-elhelyezés, mert minden jövedelem a magunké; ezen kívül emberbaráti segélyezés, mert özvegyek, árvák könyveinek felszárításában segédkeznek.

Igénybe veheti e segélyegyesületeknek, mint takarékpénztáraknak jótékonyosságát az, ki tőkét biztosan akarja növelni; beíráthatja magát — mint segélyegyesületbe — az oly kedvezőtlenebb helyzetben levő egyén, ki másként nem tud családja jövőjéről gondoskodni, mint a mindennapi szükségektől elvont összegek nélkülözésére elkötelezés által, hogy szemeinek lehunyásával legyen a világba dobott családnak miből szűkösen megélni, míg valami segélyforráshoz jut; végre életbiztosító intézetet pótolhat annál, ki többet vonhat el magától, azért, hogy holta után több segélyegyesülettől nagyobb összeget — tőkét — biztosíthasson családjának.

Méltán feltehető, hogy ennyi előnyt erkölcsi támogatásban fognak részesíteni az egyházi hatóságok; és ha lesznek gyámintézeteink, melyek halálunk után számot tevő évi segélyben részesítik özvegyeinket, árvainkat; és ha lesznek segélyegyesületeink, melyekből a kenyérkereső kidöltével egyszerűen nagyobb összeg jut övének osztályrészüln: nem lesz olyan ijesztő a jövő képe, aggodalmaink szelidülnek — bár nélkülözésünk árán.

megújulására: azért végkép nem maradunk théma nélkül, melynek fejtegetése mellett igaz keresztyénekhez illő módon vándorolhatunk a szenvedések nagy napja felé.

De igen, hát a böjti úrvacsora? No, ezzel bizony mi fungens lelkészek nem számolhatunk le oly könnyen, mint az előbbienekkel. Régi, évszázados rendelkezésén nyugoszik egyházunknak — legalább itt Tiszántúl — a böjti úrvacsora. Annak kiszolgáltatására mi egyenként és összesen elkötelezve vagyunk. Ez elköteleztetés alól egyházunk egyeteme oldhat föl csupán. Bezzeg a!

Kényes kérdés ám ez, oda vetve egy zsinatoló szent gyűlés asztalára! Mert ott rögtön dogmatikai kérdéssé fűjják föl. De már ezt csakugyan nem szeretném megérni. Pedig a dogma érintése nélkül is megoldható volna ez a kérdés: legyen-e böjti úrvacsoraosztás, vagy nem? Lám, dunamelléki véreink — ha jól tudom — nem ismerik a böjti úrvacsorát, sőt — és ez az az: és még valami — az újkenyér és borféle megkülönböztetést sem ismerik, nem az adventit. Az ősz beálltával az összes évi adomány elvételeért rebegő hálaáldozat oltárául terítik föl a váltság asztalát. És ez, — úgy tudom, — sokunknak jobban tetszik, mint az a tiszántúli rendelkezés, hogy, a hol a vidék szőlőtermelő, új borra, a hol nem szőlőtermelő, adventre osztassék a szentvaacsora. A dunamelléki őszi úrvacsorálási módot ajánlani a miénk mellett, szópazarlás volna és semmi más.

Egyáltalán én úgy vagyok vele, hogy sokkal inkább óhajtanám a Kálvin által gyakorolt minden vasárnapi úrvacsorázást, mert logikusabb, — mint a fennálló gyakorlat szerinti hat ízbenit. De hiszen ez szintoly kegyes óhajlás csupán, mint a böjti úrvacsora egyetemes eltörlése. Pedig állítva mondom, hogy nem ketten tápláljuk ez óhajtást. Hanem ha nincs is rövid időn kilátás, hogy a böjti úrvacsora „az egyháztörténelem emlékeit“ gazdagítsa: van egy mód, a mely egészen tisztességes és mindenkép ajánlatos a böjti színezet eltávolítására.

Ha lemondunk a böjti predikációk gyártásáról a legkönnyebben elkerülhetünk minden vonatkozást minden böjtfélére a téli úrvacsorázásnál. Azaz: legyen az egyesegyedül az, (a mi voltakép, t. i.) Idvezítők halálának emlékeztetere, megtérésünk és bűneink bocsánatának bizonyosságára kiszolgáltatott szentvaacsora. Punktum, semmi több. A böjtön hadd osztakozzanak többi ker. testvéreink. Ha nekik az csakugyan szent örökségük. Én nem tartom a miénkül olyan móddal és olyan érzellemmel, mint ők a magokénak vallják. Nincs is okunk tőlük irigyelni. Isten ments!

F. Varga Lajos.

T á r c z a.

Virágvasárnap.

1.

Mikép fogadjunk kétszínű nap?
Te diadalkapu: a sírba!
Derült álarca a halálnak...
Verem, virágokkal borítva.
Vaj' nyilhat-é öröme ajkunk?
Vagy jobb: bánkódva elsiratnunk?

2.

Szent város, ünneplő ruhádat,
Kár, kár a porba leterítned.

— Nem félsz-e az Isten — fiának,
Leplezetlen mutatni szíved?
... Szedetlen lombjaikkal a fák,
A Golgothát jobban takarnák!...

3.

Választott nép, te népek népe,
Végső napod mért hogy nem ez lett?
Ha ezzel szállsz a semmiségbe:
Örök dicsőség zeng nevednek!...
Szíved így, pillanatnyi lázba:
Ah csak magát, magát gyalázza!

4.

Jézus, ki jössz az Ur nevébe,
Jövel, szállj szívünk' templomába,
S ha szennyes, kűfár érezésre,
Találnál ennek pitvarába':
— Míg ajkainkon szent örömdal, —
Verd azt ki igaz ostoroddal!

Szabolcska Mihály.

Mikor született Méliusz s mikor ment Debreczenbe?

(Vége.)

Azon kérdésre, hogy mikor ment Méliusz Debreczenbe, épen az ő egyik művében*) ezt a feleletet találjuk: „Enyingi Török János vön engem kegyelmesen az ő oltalma alá, anno 1558., mindazóta isten engem itt Debreczenben tartott.“ Teljes hitelű adat lenne ez így magában, ha egy másik, szintén teljes hitelű adat némileg ellent nem mondana. Ez pedig a Türk Dániel naplója**), melyben 1557. december 30. alatt a következő feljegyzés van: „Ego (t. i. Türk), Martinus Lanus et Paulus Horher cum domino Silvestro, quem ex Dobreon vocavit plebanus, egimus, ut apud nos esset subpraedicator... Verum rustica et improba relictatione restitit Melas aliquandiu vera niger. Tandem conclusum, eo etiam invito debet advenire ad purificationes.“ E teljesen hiteles, bár a tulajdonnevet kissé elferdítve adó feljegyzésből bizonyos, hogy Türk (ki akkor löcsei bíró volt) két társával együtt Debreczenben járt, hogy a löcsei lutherán első pap (ez értendő a plebanus alatt) által kijelölt Silvestert löcsei subpraedicatornak meghívja. A megegyezés Méliusz kemény és hosszas ellenzése daczára (ki nem akarta Silvestert Debreczenből elbocsátani), végre sikerült s Silvester, akár tetszik Méliusznak, akár nem, 1558. gyertyaszentelőre (febr. 2.) már Löcsén tartozik lenni. S csakugyan, szintén Türk naplójából olvashatjuk, hogy Silvester 1558. márczius 10-én már mint löcsei pap két elítélt tolvaj körül lelkészi szolgálatot teljesített.

Ez adatokból Szilády Áron (Régi magyar költők tára II. 437.) azt következteti, hogy „Méliusz már 1557-ben Debreczenben volt.“

Zoványi a Méliusz és Türk adatait azon felvétellel pró-

*) Az egész szentírásból való igaz tudomány. Debreczen 1570.

**) Ismertette Fabó András: Századok. 1871. 12—30.

bálja összegegyeztetni, hogy a Türk idézett pontjának dátuma: „1557. december 30.“ azon napot jelenti, melyen a küldöttség Lőcséről elindult; és így csak 1558-ban érhettek Debreczenbe, a mikor már Méliusz, saját nyilatkozata szerint, szintén ott volt. Zoványi okoskodása azonban nagyon könnyen megdönthető a következő okok miatt:

1. Lehetetlen, hogy a lőcsei bíró és társai, kik bizonyára szintén tekintélyes emberek, sőt előjárók voltak, épen újév előtt két nappal, tél közepén induljanak messze útra s épen újlesztendőre, a tisztújítás szokásos idejében hagyják el városukat.

2. Ha Z. felvételét elfogadjuk, a küldöttség elindulása és Silvester Lőcsére érkezése (decz. 30.—febr. 2.) közé épen 35 nap esik. Vajjon kitelik-e e 35 napból, az akkori viszonyok között:

a lőcseiek debreczeni útja;

a Silvesterrel folytatott s Méliusz által akadályozott hosszúság alkudozás;

a lőcseiek visszaútazása;

Silvesternek, családjával és minden podgyászával Lőcsére költözése?!

3. Türk feljegyzésében az „adveniré“ szó nyilván azt jelenti, hogy ő e feljegyzés írásakor Lőcsén volt, mert különben más kifejezést kellett volna használnia.*) Már ha Lőcsén írta a kérdéses sorokat, lehetetlen, hogy az azok előtt álló dátum ne a feljegyzés idejét jelentené; mert különben határozottan kifejezte volna, hogy a jelzett időpont alatt az elindulás napját kell érteni.

Mindezek alapján magam sem tudok mást kiolvasni Türk feljegyzéséből, mint azt, hogy ő és társai 1557. december 30-án már visszaérkeztek debreczeni útjukból és így: Méliusznak már 1557-ben Debreczenben kellett lenni.

De hát akkor mit mondjunk a Méliusz saját nyilatkozatára? Tagadhatatlan ugyan, hogy éleadatainknak magunk vagyunk a leghitelesebb forrásai; de azért nem történhetik-e meg bárkivel is közülünk, hogy élete egyik vagy másik eseményének meghatározásánál egy vagy két évet is téveszt? Nem tévedhetett-e ugyanígy Méliusz is; vagy ha nem tévedt: nem esúszhatott-e az évszámba sajtóhiba? Szerintem vagy egyiknek, vagy másinak kellett történni s így Méliusz saját nyilatkozatát nem tarthatjuk elegendőnek arra nézve, hogy a Türk naplójának minden kétségen és tévesztésen felül álló adatait megdönthesse.

A Méliusz születésére és Debreczenbe érkezésére vonatkozó összes ismert adatokat igyekeztem teljes elfogulatlansággal és pontossággal megbírálni és összevetni. Ha talán itt-ott csekélységnek látszó körülményekre is kiterjeszkedtem, a dolog természete hozta magával. Egyáltalában nem vagyok magamról oly nagy véleménynyel, mintha a vitatott pontokra nézve én mondtam volna el az utolsó szót; de annyit, hiszem, sikerült kimutatnom, hogy Zoványi azon nézetei, melyeket Méliusz születési évét és Debreczenbe menetelét illetően, különben jeles tanulmányában, kifejtett: a Révész Imre és Szilády Áron e tárgyban nyilvánított véleményét megdönteni egyáltalában nem voltak képesek.

Révész Kálmán.

*) Hasonlatosképen én is, mivel nem Debreczenben írom e sorokat, így szólok: „mikor ment M. Debreczenbe?“ Ha Debreczenben volnék, így mondanám: „mikor jött M. Debreczenbe?“

Közügyeink.

Állítsunk lelkesi segélyegyesületeket!

(Folytatás.)

Ime itt a tervezet, melyet én több temetkezési egyletnek és a heves-nagy-kunsági ev. ref. egyházmegye gyámintézetének alapszabályaiból kombináltam. Tudom, hogy nem tökéletes az és hogy javításokra vár; de hiszen épen azt kérem szíves olvasóimtól, hogy tegyék e tervezetet eszmecsere tárgyává és segítsenek létrehozni e nemes célú intézetet. Én szívesen feladom minden egyes tételét, — csak az eszmét nem, — ha szabatosabbal, czélszerűbbel pótolják! Egymásért — magunknak!

Mint a tervezetből látható, ezen lelkesi segélyegyesület nem egyéb egy egyházi felügyelet alá helyezett, nagyobb terhű, de nagyobb segélyt nyújtó temetkezési egyletnél; mint a hogy legnagyobb része csakugyan a temetkezési egyletek alapszabályaiból vétetett, vagy azok alapján készült. A kezelés, felügyelet kérdéseivel a heves-nagy-kunsági egyházmegye gyámintézetének alapszabályát tartottam szem előtt; a mik ezekben nem találtak alapot: azok az enyéim, s bevallom, azokat tartom leggyengébbeknek. Azonban ideje, hogy tárgyamra térjek.

Én egyházhatósági felügyelet alá helyezendőnek gondolom segélyegyesületeinket, mert csak így lehet — szerintem — elérni, hogy azok ne részvényekre alapíttassanak, hanem egy-egy erkölcsi személy, még pedig olyan, melynek alapköve a morál, nyujtsa a biztosítékot a rossz hiszemű gründolás gyanúja ellen. És azon meggyőződésben vagyok, hogy az egyházkerületek és egyházmegyék — papságuk anyagi helyzetének javítása érdekében — készséggel veszik szárnyaik alá e nemes törekvésű egyesületeket, melyeknek célja: takarékoságra ösztönzés, mert minden befizetett 2 frtunkat családunknak takarítjuk meg; előnyös tőke-elhelyezés, mert minden jövedelem a magunké; ezen kívül emberbaráti segélyezés, mert özvegyek, árvák könyeinek felszárításában segítkeznek.

Igénybe veheti e segélyegyesületeknek, mint takarékpénztáraknak jótekonyságát az, ki tőkét bízatosan akarja növelni; beírathatja magát — mint segélyegyesületbe — az oly kedvezőtlenebb helyzetben levő egyén, ki másként nem tud családjá jövőjéről gondoskodni, mint a mindennapi szükségektől elvont összegek nélkülözésére elkötelezés által, hogy szemeinek lehunyásával legyen a világba dobott családnak miből szükösen megélni, míg valami segélyforráshoz jut; végre életbiztosító intézetet pótolhat annál, ki többet vonhat el magától, azért, hogy holta után több segélyegyesülettől nagyobb összeget — tőkét — bízósíthasson családjának.

Méltán feltehető, hogy ennyi előnyt erkölcsi támogatásban fognak részesíteni az egyházi hatóságok; és ha lesznek gyámintézeteink, melyek halálunk után számot tevő évi segélyben részesítik özvegyeinket, árváinkat; és ha lesznek segélyegyesületeink, melyekből a kenyérkereső kidöltével egyszerre nagyobb összeg jut övének osztályrészüln: nem lesz olyan ijesztő a jövő képe, aggodalmaink szelidülnek — bár nélkülözésünk árán.

Mindenekelőtt azonban azzal kell tisztába jönnünk, hogy a tervezet alapja elég reális-e? mert e nélkül homokra építünk.

Reális az alap, ha olyan számításon nyugszik, hogy ígéreteit beválthatja és ha előnyösebb, mint a meglevő életbiztosító-intézetek.

Ha 500 tag azon elkötelezéssel áll társaságba, hogy bármelyikük elhalása esetében a többiek 2—2 frtot fizetnek: akkor már az első tag halálakor azon helyzetben van a segélyegyesület, hogy annak örökösének megadhatja a megígért 500 frtnyi segélyt; ha pedig az 500 tag által 2 frtjával befizetett 1000 frtkból nem ad ki többet az 50 első halálesetben, mint 500—500 frtot, 50—100-ik halálesetig 600-at; 100—150-ikig 700-at; 150—200-ikig 800 frtot, az 1000 frtig fenmaradó 5—4—3—2 száz forintokat pedig a befizetésekből megalkotott alap-tökéhez esatolja és azok kamatait is tőkésíti: akkor olyan alaptöket terem, mely az 500 alapító tag közül legutóljára maradónak is biztosítja befizetett tőkéiket és azok kamatos kamatait.

Mondani lehet — szól az ellenvetés — de elhinni? Meltóztassék a most elmondandók figyelembe vételével után-számítani!

A temetkezési-egyletek már lehetőleg biztos adatokat szolgáltatnak az elhalási átlagra vonatkozólag, ugyanis 2.7%-ra tehető azoknál a halálozás. A lelkészek, tanárok, tanítók életkora — tudjuk — jóval kedvezőbb átlagot mutat a közönségénél; ez, és azon körülmény, hogy a temetkezési egyletek egy helység lakosságából alakítatván, az ott időnként fellépő járványos és ragályos betegségek pusztításainak jobban ki vannak téve azok tagjai, mint egy nagyobb vidékre kiterjedő segélyegyesületéi: jogot adnak azon feltevésre, hogy a tervezett segélyegyesület halálozási átlaga semmiesetre sem fogja meghaladni a 2 egész %-ot. Tehát 500 tag után 10-nél nem számíthatunk többet évi átlagnak a halálozásban, miből világos, hogy az alapszabály 7. §-ában követelt 400 frtot mintegy 20 év alatt fizetik be az életben maradó tagok, évenként 10 esetben 2—2 frtjával. Ezen kötelezettséggel szemben aztán, a belépéstől számított 5 éven belől 500 frtnyi segélyről biztosítja őket az egyesület, mely összeg, körülbelül öt évenként (azaz minden 100 frt befizetése után) 100—100 frttal emelkedik, majd a befizetések megszűnte után meg minden 50 halottnak túlélésével, egész 1200 frtig — sőt még ezen is felül, ha az alaptöke ez emelést megbírná (18. §). És meg fogja bírni, mert a csak most említett adatok alapján 5.5%-os kamatozással és maximalis kiadások előirányzatával fel fog nőni segélyegyesületünk alaptökéje circa 133,900—134,000 frtra.

Maximalis előirányzatnak nevezem a kiadásban azt, hogy tekintet nélkül a tagok befizetéseire (pedig ezek alapján adatik ki a segély), a segélyezések azon teljesösszege vétetik előirányzatba kiadásul minden évre, amely sor szerint következik.

Győri Lajos.

(Folyt. köv.)

Tizedik egyetemes ima-egyesülés a vasárnap teljes megszentelése érdekében.

(1888. ápril 1—8.)

2. Mózes 20. 8: „Megemlékezzél a szombatnapról, hogy azt megszenteljed.“

János Jelenései 1. 10: „Lélekben elragadtattam az Urnak napján.“

Máté 18. 19: „Ha kettő közületek egy akaraton lészen a földön, minden, valmit kérnek, megadatik nekik az én mennyei Atyámtól.“

A mult évi imára való felhívás közzé tétetett angol, német, francia, hollandi, dán vagy norvég, svéd, magyar, cseh, olasz, spanyol, görög, görök-török, örmény-török, bolgár, örmény és arabs nyelveken. A külön lenyomatokban eszközölt köröztetés 248,000 példányra, — a társaságnak 1878-ban történt megalakítása óta legnagyobb példányszámra rugott, mi az egész időszak alatt 1.163,000 példányt tesz ki. Nagymérvű gyarapodást nyert ezen köröztetés a különféle országok hírlapjaiba igtatás által. Világszerte számos ima-gyűlés tartatott és sok családi és magános ima mondatott e célra. Mindazáltal a multat csak a küzdelem kezdetének kell tekintenünk és szükség, hogy a terjesztett felhívások, a tartott összejövetelek, a mondott imák száma még százszorosan növekedjék, hogy biztosítsassék az Ur napja egyetemes megszentelésének áldása és az ezzel járó jótétemények.

Imádkozás alapjául ajánlatnak a következő tárgyak.

I. Adassék Istennek hála a vasárnap megszentelésének az elmúlt kevés esztendő folytán vett előmenetelért.

Mig sok helyütt megdöbentően növekedik a vasárnap megszenteltetésének, addig másutt mégis haladás történik a nyugalom napja érdekében. E haladás észleltetett azon fokozott érdeklődésben, melylyel minden országban felkarolták az ügyet. Kitűnik ez az imádkozási szellemnek ez ügyre vonatkozó gyarapodásából. Kitűnik ez azon üzleti helyiségek számából, melyek az európai kontinensen az Ur napján csukva tartattak. Kitűnik ez számos város azon fokozott erélyéből, melylyel e napon a nyilvános házak teljesen zárva tartását eszközlik. Látható ez sok városrészen a vasárnapi postai szolgálat korlátozásából és különösen azon egyértelműségéből, melylyel kérvényezték a törvényhozás előtt, miszerint teljes vasárnapi nyugalom adassék a postai szolgáltnak, lévén 3741 kérvény 279,884 pártoló és csupán 4 kérvény 515 ellenző aláírással beadva. Imádkoznunk kellene, hogy a hála szelleme nyilvánuljon e jótéteményekért és hogy teljes eredmény koronázza a még fenmaradt rossznak elhárítására irányzott törekvést.

Olvasandó: 103 Zsoltár; 116 Zsoltár; 5 Mózes 5, 12—15; Ézsaiás 55.

II. Kormányzó és más befolyásos munkaadó hatóságok szolgálatassanak példát az Ur napjának megszenteléséről.

Itt különösen felhívatnak azok, kiknek módjukban áll, hogy megdicsőítsék az Urnak napját. Felelősségüket növeli befolyásos állásuk. Ennek megvalósítása helyett azonban számos vidék kormányzói csapat-szemlék, színházak és bálók látogatása, kihallgatásoknak és választásoknak napjává változtatják. Ujabban Londonban gazdag és magas társadalmi állású egyénekből kör alakult oly célból, hogy az Ur napján minden-

nemű világi mulatságokat rendezzen, miáltal nagy mérvben kétségbe van vonva e nap szentsége. Ugyanazon fővárosban egy nagy tekintélyű egyén szabadságot adott arra, hogy nyilvános díszkertek tavain csónakázhassanak e napon, elvonva ekként ifjakat és öregeket a vallásos oktatástól. Semmi erőfeszítést nem kellene kímélni, hogy elfojtsuk az ekként előállott bajokat. Nagyon sok ima szükséges mindenfelé azokért, kik befolyásosak és hatalmasok.

Olvasandó: Jeremiás 17, 19—27; 2 Zsoltár; 5 Mózes 6, 1—9; Ámos 8, 4—10.

III. Hogy megakadályoztassék a világi gyönyörűségeknek és üzleteknek hajhászata az Urnak napján.

Milliókra megy azon névleges keresztyének száma, kik minden vasárnap hajhászszák a földi örömeiket és millióknak kell dolgozniok mások úgynevezett felvidítása érdekében. Fontos megjegyzésünk e részben az, hogy e helyett sok alkalommal mennyivel többet tehetnének a vallásos oktatásnak bővebb ellátására a nyugalom napján. Európa népességének számos nagy központján híja van a kívánatos délutáni vagy esti istenitizeteleknek. Az ügyis csekély számú templomok vasárnap nem nyitvák másodízben. Ezért kutat a nép közönségesen más nem a lélekre tartozó dolgok után. Kétséget nem szenved, hogy sok az evangelista tevékenység a szegényebb nép körül, de ez mégis nagyon csekély a lakosság nagy tömegének hiányaival szemben. Ha fentebbi tanácsunk elfogadtatnék, nehezsokára jobbra fordul a változás felelne meg az imádságnak. Mindazok, kik istenitizeteletet gyakorolnak, úgy rendeznék dolgaikat, hogy elkerüljék azon világi kísértéseket, melyek az emberek ezreit tartják vissza a kegyelem eszközeinek használatától.

Olvasandó: Ézsaiás 58, 13. 14; 3 Mózes 26, 27—35; Nehémiás 13, 15—22; Lukács 8, 11—15.

IV. Hogy az Isten iránti szeretet töltse be mindazok szívét, kik a keresztyénséget vallják és hogy az Ur napját fordítsák Isten dicsőítésére, saját és mások lelki javára.

A nyugalom napja Isten melletti bizonyosság a világon és eszköze az örök boldogságra való készülletnek. Ezek miatt gyűlölik azt a világias emberek. Hogy igazán megtartsák e napot, meg kell az embereknek térniök és megtanítatniok abbéli kötelességükre, hogy a parancsolathoz képest megszenteljék e napot mind saját kegyességök öregbítésére, mind jót teendők másokkal, kik még távol vannak Istentől. Világi munkától pihenés nélkül e napon a lelkek hódításának munkája csak igen szűk korlátok és felette komoly akadályok közt lenne elérhető. Vajha mindazok, kik vallják, hogy az igazságot ismerik, szíveikre vennék ezeket és buzgó erőfeszítéssel eszközölnék, hogy fentebbi kéréseikre megjöjjön a gyors válasz.

Olvasandó: János 15, 1—17; Rómaiak 8, 1—17; Ap. Csel. 13, 42—51; 72 Zsoltár.

Kiadta: A „Vasárnap szentelési imatársaság” Nagybritanniában, mely a keresztyénség minden részéből megnyert képviselőkből van megalakítva.

Tisztelettel felkéretnek a lelkészek, hogy e felhívás lenyomatait osszák szét híveik közt s templomban f. é. ápril 7—8, kivált reggeli könyörgések alkalmával mondjanak a fentebbi pontokra vonatkozó imákat, felolvasva egyúttal az egyes pontokra vonatkozó szentírási helyeket. Viszont felhívatnak a

hívek, hogy házaiknál hasonló módon imádkozzanak a vasárnap megszenteléséért, és a vasárnap rontásának megszűnéséért.

Czelder Márton,
kecskeméti ref. lelkész, mint
a fenti társaság bizottsági
tagja.

Láng Adolf,
pestm. ev. főesperes, mint a
fenti társaság bizottsági
tagja.

Márczius 15-ike B.-Diószegen

s pár reminiscencia.

E czím alatt elmondandókra talán azt is fogják mondani e lap némely olvasói, hogy nem ennek hasábjaira valók, de mert — ha jól emlékszem, épen a közelebbi években volt, épen egyházi lapok terén polemia tárgyává téve: vajjon helyes, megengedhető-e az október 6-iki, pusztán nemzeti — gyászos — ünnepélyt vallásilag is — tehát a kultusz terén — külkifejezésre juttatni s mert, ha emlékezetem nem csal, eme feltett kérdésre némelyek igenlő s mások tagadó választ adtak: szeretem tudni, melyik részen van hát az igazság?

Hitelvi nézeteink szerint: az emberi életnek nincs oly jelenése, eseménye, ténye, melyet a vallás boldogító tana föl ne karolhatna, most az örömet sokszorozva, majd a gyászolókat vigasztalva, itt elrettentve, ott bátorítva és fölemelve. Hiszen írva vagyon: „minden gondotokat Én reám vessétek!” S ha ez így van, — a minthogy nem is lehet másként, az egyes emberre, — miért ne lehetne így az emberek tömegére, a társadalomra is?! Így gondolkoztunk mi is itt Diószegen. Nevezett nap reggeli 9 óráján a nagy harang hívó szózatára zsúfolásig megtelt téres templomunk s az „Ez új reggel” elhangzása után a 137-dik dicséret három verse, aztán egy rövid idő-szülte vegyes négyhangú khórus által, — a melynek ügyes betanítása kétségkívül orgonista-kántorunk, Tóth Károly úr szakértelmére és buzgóságára vall, — egy meghatóan szép templomi műének zengedetett el, melyet egy reggeli imádságba szőtt hazafiúi, alkalmi fohászok, mindenütt az imádság kellékeihez szorosán alkalmazkodva — követtek.

Imádság után a vegyes khórus által a „Hymnus” énekeltetett s az egészet a XC-dik zsoltár 1-ső és pár kiválasztott verse zárta be. Csak látni kellett, hogy az imádság hangjai alatt fölhevült s a „Te benned bízunk eleitől fogva” kezdetű, különben is — szerintem — legszebb énekünk hatása alatt lángra nyult lelkek égfelé szárnyalását mint tolmácsolják itt a lelki öröm s az Isten iránti hála és felmagasztosultság érzetétől kigyúlt, az Istenben való öröm fényétől sugárzó arcok, — ott, különösen a nők és idősebb férfiak részéről aláhullatott könnyek, vagy az arcok izmainak zavarodott játéka, mely érezte, hogy a szív oly teljes s a lélek oly meghatott s hogy e miatt akarva, nem akarva, könnyeznie kellene az embernek: lehetetlen volt be nem ismernünk, hogy — legalább ottan-ottan — a nemzeti kiemelkedőbb ünnepélyeinktől, a vallás magasabb, megszentelő intervencióit, de mindenkor illő óvatossággal megtagadni nem csak a honfi kebelre, de a keresztyén szívre is határozott káros dolog lenne. Azon nézetben sem vagyok, hogy templomban pusztán zsoltáros könyveinkben foglalt énekek énekelhetők, — mint ezt némelyek állítják, — vannak sok remek egyházi műénekeink, miért tagadnók el azoktól — még ha világi vonatkozással vegyítvük is — e jogosultságot?

Ily folyt le az ünnep egyházi része; a többi: az estélyen

énekelt honfi dalok, az alkalmi díkezió s a 240-re szóló teríték mellett áradó toasztok leírása, nem ide valók.

M. I.

Egy és más az egyházi élet és a gyakorlati theologia mezejéről.

T. Szerkesztő Ur!

Mint a gyakorlati theologia tanárához, bátor vagyok egy kérdést intézni:

Az egyházi törvény 117. §-a kimondja, hogy „a lelkészek a hivatalos teendőket csak saját egyházuk kebelében végezhetik; más gyülekezetben csak akkor, ha azoknak teljesítésére őket az illető lelképásztor megbízta, vagy felhatalmazta.”

Miután arra nincs eset, hogy a lelkésznek minden hallgatója jó embere legyen, a sok érdekösszeütközés miatt, — feltéve, hogy egy ilyen hallgatója, vagy jobban mondva, ellensége, a saját egyházának papját mellőzve, más lelkészt hív p. o. temetésre, ki azonban sem felhatalmazást, sem megbízást nem nyer, végezhet-e szolgálatot s ha mégis végezne, e betolakodás összeférne-e a lelkészi tiszteletes címmel s föltételezhető-e, hogy 1909 ev. ref. lelkész közül akadna csak egyetlenegy is, ki paptársával szemközt, még ha halálos gyűlöléssel viseltetnék is iránta, ily merényletre engedné magát ragadtatni?

Tisztelettel stb.

Szatmár-Csekén, 1888. márcz. 6.

Ács Lajos,

ev. reform. lelkész.

Válasz.

A kérdésre úgy, a mint az föl van téve, egyáltalában nem tudok kielégítőleg megfelelni. Az bizonyos, hogy a betolakodás semmiféle tisztességes állás címével sem fér össze, de hogy lelkészeink közül akadna-e csak egy is, ki így betolakodnék, azt eldönteni mindenestre nehéz, mert kényes dolog. Ha azt mondom: akadna, sértve érezhetné magát a mi tisztes lelkészi státusunk; ha az ellenkezőt állítanám, egy esetleg fenforoghatott esettel mindjárt visszaútasíthatnák nézetemet.

Határozottabb alakot kell az efféle kérdésnek adni.

Nem adhatok hát direct feleletet, de tán kielégítem a kérdező tiszt. Ur intencióját, ha megmondom, mit tennék én, ha, mint lelkészt, egy olyan lelkésztársam gyülekezetébe hívnának meg valamely szent szolgálat teljesítésére, a kiről tudom, hogy engem nem szeret. (Halálos gyűlölésg... hát ilyen is lakozhatik a szeretet evangyélioma hirdetőjének szívében?)

Elöttem lebegvén úgy a Geleji Katonaféle XXI. kánonnak, mint a most már mindnyájunkat kötelező Egyházi Törvények 117. és 127. §-ainak rendelkezése, az illető lelkész távollétében, — ha ugyan ő, helyettesítésére nézve semmi intézkedést nem tett, — minden lelkiismereti furdalás nélkül végeznék valamely netalán előállhatott lelkészi szolgálatot, pl. temetést, természetesen átszolgáltatván részére az őt illetett stólat, de az ő otthonlétében, megbízása, vagy felhatalmazása nélkül én részemről semmi körülmények között semmi nemű hivatalos szolgálatot sem teljesítenék, a mint hogy a hivatalolt 117. §. értelmében nem is teljesíthetnék.

Szerk.

Irodalom.

Kiadító szó. Népszerű beszédek. Ajánlva a türkevei ev. ref. gyülekezetnek. Irta: Révész Mihály. Mező-Túron. Nyom. Gyikó K könyvnyomdájában. 1888. 8r. 79. l.

A belmissió azon mezejének, melyet már Nagy Imre ugrai lelkész úr kijelölt, s e lap t. szerkesztője művelésre lelkesedve ajánlott, egyik ifjú munkása jelenik meg előttünk a nevezett füzetben.

Isten ígését nemesak a szószékből hirdetni, hanem marandóbb alakban azokhoz is eljuttatni, kikben a hit hallás által fel nem támadhat; „ama drága gyöngynek becsét, melynek fényétől a lélek megvilágíttatik s melynek ragyogása a birtoklóban az Isten iránti szeretetet gyúlasztja fel“, azokkal is megismertetni, kiknél „minden rossznak gyökere a pénznek szerelme“: ez a célja szerzőnek ezen C. H. Spurgeon nyomán és modorában készített 9 beszédének kibocsátásában.

Az evangyéliomi Krisztusnak lelkesült hirdetése, az iránta való szeretet és hit ébresztése s erősítése, — az erény szépségének hódító előterjesztése, a bűn útálatos voltának festése s a megkapó szép fordulatok: csakugyan rávallanak Spurgeonra s majdnem oly mértékben lengik át e beszédeket, mint a magyar egyházi beszéd-irodalom kincsét képező „Hit templomában“ közlötteteket. Egyszersmind mutatják azt is, hogy szerzőnek ezen világhírű szónokot nemesak hazai viszonyainkhoz alkalmazni, hanem tárgyalási modorában utánozni is sikerült.

Az I. H. „Keresztényen hősiesség“ cz. beszéd szép rajza a ker. jellemnek, mely nem elégszik meg a természeti emberben is feltalálható jó tulajdonokkal, mint a minők: a szeretetnek szeretettel, a jótéteménynek jótéteménnyel, vagy hálával való viszonzása, s nem is a vallásos külsőségek megtartásában, hanem a krisztusi erényeknek: a megbocsátásnak, Isten akaratján való megnyugvásnak, az alázatosságnak stb. nyilvánulásaiban áll.

Mondhatni, közönséges tárgya ez az ígehirdetésnek; de így tárgyalva, erős vágyat kelt az olvasóban a ker. tökély ezen fokára emelkedhetni.

Mindkét beszéd Luk. 6. 32—34-re van alapítva, holott e szöveg csak az I. beszéd tárgyát: a természeti emberben is feltalálható nemes tulajdonokat foglalja magában. „A keresztényi hősiesség“ jellegét már a 35-ik vers tünteti fel; így ezen kellett volna a II. beszédnek felépülnie s akkor, természetesen nem lehetett volna a ker. jellemnek oly sok oldalát feltüntetni.

A III. beszéd époly gyönyörű párhuzamot von a Mózes által felemelt rézkigyó és Krisztus között, mint a mily szépen hasonlítja a IX. farsangi beszéd a Krisztus és egyháza közötti viszonyt a vőlegény és jegyesének boldogító viszonyához. Amaz által, „a bűn mérges kigyója által megmárt szív“ bizalommal fordul „az egyetlen Gyógyítóhoz“, emez által szeretetre indítatik „ama Vőlegény“ iránt.

Már szövegénél fogva (II. Krón. 28. 23, nem 22, mint nyomtatva van) megragadja a figyelmet a IV. „Romok“ cz. beszéd, mely Acház és Izráel népe példájában az Istentől elpártolt lélek süllyedését, süllyedéséből eredő romlását, romlásának másokra való rossz hatását oly megdöbbentő vonásokban tünteti fel, hogy az olvasóban elhatározást kelt a romok felépítésére. Különösen „az emberirtó“, romboló hatását majdnem zolai, naturalisztikus színekkel festi.

fertály évben összejötte volna ennyi, nem lett volna sok, vagy ha 3 vagy 4 család adakozott volna ennyit, nem lett volna sok. Mondjátok meg kedves testvérek, nem féltek és nem szégyenlőtek-e magatokat az Ur előtt? Ez a szeretet a Megváltóhoz? Ez a szeretet a ti megváltozástokért és az ő kegyelméért? A múlt évben is nagyon hanyagok voltatok, nagyon keveset adakoztatok az Ur oltárára, összesen egész év alatt 202 frt 20 krt; ebben az elmúlt évben még kevesebb volt az adakozás. Kérlek hát titeket kedves testvérek, ismerjétek el a bűnt és valljátok meg az Ur előtt; bánjátok meg mélyen és igyekezzetek utánna pótolni, a mit elmulasztottatok; ne kényszerítsétek az Urat arra, hogy büntessen titeket és hogy még jobban tartsa vissza az áldást. Kérlek titeket, küldjétek a mi van, hogy tudjuk azt még ez évi számadásba bevezetni. Köszönt titeket a ti nagyon megszorodott testvéretek: Meyer Henrik. Azt hiszszük e levélhez sem kell kommentár.

Dr. Somerville. Az ősz missionárius bevégezte immár Osztrák-magyarországi, öt hónapra terjedt nagy munkáját. Magyarországból Szerbiába ment át, hol Belgrádban Mijatovich volt államminiszter tolmácsolta, csak magános körre engedélyezett előadását. Innen átment Bessarabiába, Kiseneffbe, hol Rabinovitzot, a hírneves reformátor rabbit, a zsidó-keresztény egyház megalapítóját látogatta meg, nála töltvén harmadfél napot. Oláhországon keresztül ismét hazánkba jött s itt f. hó 11-én Túrkevén predikált a zsúfolásig megtelt templomban. Ezóta már skót hazája nagy városában, Glasgowban van, hogy kipihenje hosszú útja fáradalmait. Kérdést intézett egy levelezőnk hozzánk, hogy a maga költségén utazik-e Dr. Somerville ilyen missiói útjain? Nem, hanem egy Glasgowban székelő „Evangelizáló Társaság” megbízásából és költségén járja ő be a világot. Sok nemes és drága magot hintegetett ő el körülünkben. Isten áldása legyen a nagy hitbajnokon!

Nyelvünk egy angol barátja. Az angol „Vallásos Traktátusokat Terjesztő Társulat” egyik vezértitkára Borret White Lajos hittudor, lelkész úr nagy szorgalommal tanulja nyelvünket. Koenig Vilmos budapesti lelkész úrtól nyertünk erről először tudomást, kihez a nevezett lelkész úr elküldte, megjegyzéseivel együtt, az általa elejétől végig átolvasott „Hit, remény és szeretet könyve” című magyar imádságos könyvet, napról napra megjegyezve benne az elolvasott imádságokat. Most meg, mint hozzánk írt levelében olvassuk, Luthardt apologetikai művének magyar fordítását és Báró Eötvös egyik regényét olvassa. Örülünk mi minden ilyen jelenségnek s jól esik tudnunk, hogy míg a nagy világváros másik nagy, világra ható társulatánál, a Bibliaterjesztő Társulatnál egy hazánkfi, Dr. Duka Tivadar úr képviseli, mint bizottsági tag, a mi érdekeinket, az elől nevezett, szintén világra szóló nagy Társulatnál is van egy vezérférfi, ki különösebb érdeklődéssel viseltetik irántunk. Erről tesz legalább bizonyosságot azon körülmény, hogy nyelvünket nehéz elfoglaltsága között is tanulmányozza.

Felhívás. A néhai Nagy István volt n.-váradai ev. ref. lelkész síremléke felállítása érdekében kibocsátott gyűjtő-ívek tartói — e becses lapok útján — tiszteletteljesen felhívhatnak, hogy a síremlék költségeinek, valamint az emlékünnepegy előkészületeinek megállapíthatása céljából, kegyes adományai-

kat s az azokat feltüntető íveiket legkésőbbben f. 1888. évi májushó 1-ig tek. Füredi László egyházi pénztárnok úrhoz beküldeni méltóztatassanak. Kelt N.-Várad, 1888. márczius 13. A bizottság.

Beküldetett. Tanügyi jelentés Hajdúcsermegye (Debreczen sz. kir. város kivételével) 1886-7. isk. évi népoktatási állapotáról, Kiss József kir. tanfelügyelőtől. A nagy gonddal szerkesztett jelentésből kiemeljük a következő közérdekű adatokat. Elemi, ismétlő-, polgári iskolák és kiseddovodák száma. I. Ref. felekezetenél. a) elemi fiiskola 20, b) elemi leányiskola 20, c) elemi vegyes iskola 7, összesen: 47. II. Róm. kath. felekezetenél. a) elemi fiiskola 2, b) elemi leányiskola 2, c) elemi vegyes iskola 10, összesen: 14. III. Gör. kath. felekezetenél: a) elemi fiiskola 2, b) leányiskola 2, összesen: 4. IV. Mózes vallásúaknál: a) elemi vegyes iskola 11, összesen: 11. V. Községi iskola: a) polgári fiiskola 2, b) elemi leányiskola 1, összesen: 3. Ezenkívül volt még iparos tanoncok iskolája 3, melyek kormányi számítás szerint nem vétettek fel a fentebbi iskolák létszámába, hanem az ismétlő iskolák közé soroztattak. Ismétlő iskola volt 68, melyek az elemi iskolák kiegészítő részeit képezték. Kiseddovoda: 3. Fokozat szerint az iskolák száma: a) elemi iskola 77, b) polgári iskola 2, összesen: 79. 188⁶/₇. tanévben a megyében 29₆ kilométerre esett 1 iskola, — egy községre 3₉₅ iskola, — 1417₂ lakosra 1, — 271₃ tankötelesre 1, — 224 iskolába járóra esett 1 iskola. A tankötelesek száma 21,453, az iskolába járt 6—12 és 13—15 évesek száma 18,219 volt (ide véve a megyéből Debreczenben iskolába jártak számát is.) E számból 1567. róm. kath., 951 görög kath., 14,679 helv. hitv., 21 ág. hitv. 1001 mőz. vallású gyermek volt. A tanítók száma: képe-sített 154, nem képe-sített 3, rendes 151, segéd 6, kik 79 iskolában s ezekben 162 tanteremben működtek. A tankerületben 110 tanítói lakás, 52 faiskola, 63 iskolakert s 62 testgyakorló tér van. Ez iskolák jövedelmei és kiadásai, mindent összevéve, 123,242 frtra mentek. Egy rendes tanító fizetésére átlag véve 504.8 frt, egy segédtanító fizetésére 375 frt adatott ki; egy iskola fentartása került átlag véve 1560 frt 2 krba, — a kiadásból egy növendékre 6.7 frt esik. A jelentés végén Debreczen népiskoláiról van egy táblás-kimutatás, melyre még visszatérünk.

Szerk. posta. N. N. Rövid idő alatt kétszer fordult már elő, hogy plajbászsal írt hosszabb kéziratot kaptam. Visszaküldöm úgy az önét, ifjú tiszteletes Ur, a mint visszaküldtem egy más valaki által így írtan hozzám intézett cikket. Két okom van erre. Az első az, hogy kímélnem kell szemeimet; a második az, hogy a Debreczen város nyomdájának t. művezetőjével kötött szerződés szerint csak tintával írott kéziratokat adhatok át a betűszedőnek, a mit minden, a nyomdászat technikájával csak valamennyire is ismerős ember természetesnek fog találni. Annak a betűszedőnek fekete betűkhöz szokott szemét nagyon sérti a fehér papir sűrű betűje. Kérem, legyen szíves tintával ismét leírni visszaküldendő cikket s akkor hozzá szólok ahhoz. — D. Gy. N.-V á r a d. A felhívást, óhajtatásokat szerint, kiadom még vagy kétszer a lapban.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

Ennek ellenszerül szerző az V-ik szép beszédben, — hol „az emberi törekvés“ végeztéljül „az egy szükséges dolgot“ tűzi ki, — a mértékletességi egyletek felállítását ajánlja. — Valóban, ha az emberek e beszéd szerint irányoznák törekvésüket nem találkoznánk minden lépten-nyomon az emberi méltóság romjaival.

B. G.

(Vége köv.)

Csáthy Károly, debreczeni könyvtáros bizománýában megjelentek: 1. Szerves vegytan. Irta Dr. Koós Gábor, budapesti kereskedelmi akadémiai tanár. Ára 1 frt 20 kr. — 2. Tizedes időszámítás és tizedes óra. Irta Propper N. János, a debreczeni kereskedelmi akadémia igazgatója. — 3. A. B. C. az írva olvastató tanmód szerint. Irta Bánhegyi István, békésmegyei m. kir. tanfelügyelő. Ujjonnan átdolgozta Gdovin János nyiregyházi tanító. Hatodik átnézett és javított kiadás. Ára kötve 16 kr. Az első művet ismertetni nem lehet lapunk feladata. A második érdekes kérdéssel foglalkozó érdekes tanulmány. A harmadik műről úgy tudjuk, hogy az ágostai hitvallású testvérek népiskoláiban széltere el van terjedve. Használhatóságát 6-ik kiadásban megjelente eléggé bizonyítja.

Gyakorlati bibliamagyarázatok. Szerkeszti és kiadja Garzó Gyula. A 8-ik évfolyam f. évi január-februári füzetek fekszik előttünk, melyben F. Varga Lajos 10 magyarázatban az 1. Kor. X. 23—XV. 20 versek közötti szakaszt magyarázza az ő szép nyelvezetével, bibliai irányús a gyakorlati életre tekintő felfogásával. Ismételve ajánljuk e hézagpótló, jól szerkesztett folyóiratot.

Dolinay Gyula ismert ifjúsági lapjaiból, a „Hasznos Mulattató“ és Leányok Lapja“-ból, vettük az utóbbi számokat. Mindkét lap az értelmesebb gyermekvilág számára van szerkesztve s mindkettő már másfél évtized óta teljesíti szép missióját. A szép lapok valóban hézagpótlók; az ifjúság képzésére, nevelésére pótolhatatlan hatást gyakorolnak és nagyon megérdemlik a pártolást. Legkedvesebb és leghasznosabb ajándék a törekvő jó gyermekeknek. A „Hasznos Mulattató“ fiúknak és leányoknak egyaránt alkalmas olvasmány, a „Leányok Lapja“ kizárólag a leányvilág számára való. Szép képek tarkítják a füzeteket, azonkívül félf melléklete is van, melyből év végén külön kötet lesz. Mindemez előnyök mellett az előfizetési ár igazán esekély: negyedévre 1 frt, félévre 2 frt. Teljes számú példányok kaphatók. Kiadóhivatal: Budapest, Keckeméti-uteza 13. sz.

Különfélék.

Debreczeni főiskola. A husvétii ünnepkövetségi választás tegnap, pénteken délután s annak megerősítése ma délelött volt. Szokásunk szerint közleni fogjuk, hogy mely tanszakból hány ifjú ment legáczióba, most még csak annyit jegyezhetünk meg magunknak, hogy 160 helyből csak 5-öt nem választottak el ifjaink.

Budapest. A Baldácsy-alapítványi gyűlés, értesülésünk szerint, a jövő hó 15-én d. e. 10 órára van összehíva s másnap, április 16-án fog megtartani a Prot. Tud. Irod. Társaság szer-

vezkedő közgyűlése. Örömmel vettük azon hírt, hogy a vidéki tagok számára némi vasúti utazási kedvezményt szándékoznak az intézők kieszközölni.

Egyházmegyei közgyűlés. A bihari ev. ref. egyházmegye jövő áprilishó 5-én és 6-án fogja tavaszi közgyűlését tartani N.-Váradon, a megyeház nagytermében. A közgyűlést megelőzőleg, április 4-én lelkészértekezleti gyűlés leend.

Máramaros-Sziget. A m.-szigeti ev. ref. egyház presbyteriuma, Csernák István esperes úr jelenlétében, Szikszay Zoltán szalacsi káplánt választotta meg 19 pályázó közül segédlelkésznek. A nagy felelősséggel járó szép állás munkáiban kísérelje Isten áldása az ifjú segédlelkész urat. Érdeklődéssel nézünk kifejtendő működésére, melytől nagy érdekek valószínűsége, vagy meghiusulása függ.

Vidéki hírek. A n.-v. á. r. a. d. i. nazarénusok üzelmeinek — mint az ottani lapokból olvassuk — az éber rendőrség szerencsésen véget vetett. A 120 főre szaporodott igazhívók serege nagy zavarba jutott, midőn az enemű összejöveleteket szabályozó „hatósági engedély“ felmutatására lettek felszólítva. Hiába védekezett a bátor szívű Boros Imre katona és próféta, hogy a hatósági engedélyt szíveikben hordozzák — a további konkolyhíntéstől szigorúan eltiltattak. Nagyobb nyomatékoság kedvéért az esti összejövetelnél közreműködő s alibijöket kimutatni nem tudó álpróféták pedig illetőségi helyökre szállítottak. — Árpád községében sem virul a nazarénizmus. Legalább erre enged következtetni az a síralmas hangú fő-főapostoli eneyklika, mely (a „Szabadság“ című lap után közölve) ekkép hangzik: „Drága testvérek Árpádon! Az én szívem nagyon fáj most, hogy ezen levelet írom, mert éppen utánna néztem, mennyi lett adakozva a múlt évben Árpádról, és látom, hogy köztetek egy sem tette meg az ő kötelességét; itt lehet látni, mily szegények vagytok lelkiéletben és mily rest minden jóra. Óh! ha az Úr könyörülne rajtatok, és felfedezné néktek a ti bűneiteket, hogy megbánva, hajlandók lennétek segíteni isten országát építeni. Nekem megfoghatatlan az, hogy olyan emberek, a kik vallják, hogy ők meg vannak mentve az örök kárhozattól, és akik kívánják, hogy mások is meg legyenek mentve, hogy mégis csak a világnak tudnak élni, csak ti fogtok kárt vallani, az biztos, mert az Úr csak azokat áldja sok testi és lelki áldásokkal, kik örömmel bőségesen adakoznak és segítenek az ő országát építeni, — de oly igaz és biztos az is, hogy az ur azokat meg fogja büntetni és visszavonja az áldást azoktól, a kik nem teszik az ő kötelességeiket, vagy nem szíve szerint és szeretetből. Mily nagyon szeretnék örülni, hogy az Úrnak van Árpádon sok gyermeke, de nem tudok örülni, nem, hanem szomorodnom kell értetek. Olvastátok-e már a zsidókhöz írott levélben a XIII-dik részben a 17-dik verset? Könyörüljön rajtatok az Úr! hogy az én szomorúságom ne lenne az, a mi lettek Jézusnak könnyei — Jeruzsálem városának. Kevés, nagyon kevés lelki élet vagyon bennetek, mutatja azt a ti cselekedetek; de azt is el fogjátok veszíteni és a mellett büntetni fog az Úr titeket test szerint és földi vagyontokban, ha helyre nem fogjátok pótolni azt, a mit elhanyagoltatok. Januáriushóban küldve lett Árpádról 14 frt 20 kr; februárban semmi; áprilisban 24 frt 30 kr; májusban 40 frt 15 kr; júniusban semmi; júliusban 30 frt 90 kr; augusztusban 12 frt 90 kr; szeptemberben semmi; októberben 23 frt 65 kr; november és decemberben semmi. Összesen az elmúlt évben lett adakozva Árpádról (30—35 hívőtől) 146 frt 10 kr. Ha minden

*